

Ivona LAĐEVAC¹

UDK: 327(510:470)
Biblid: 0025-8555, 67(2015)
Vol. LXVII, br. 2–3, str. 239–250
Izvorni naučni rad
avgust 2015.
DOI: 10.2298/MEDJP1503239L

STRATEŠKO PARTNERSTVO RUSIJE I KINE

APSTRAKT

Autorka razmatra da li strateško povezivanje Kine i Rusije može da stvori dovoljnu protivtežu dominaciji SAD u poslehladnoratovskim međunarodnim odnosima i da pomogne pozicioniranju Pekinga kao globalne sile u usponu. Spoljnopolitičko približavanje Rusije i Kine je od faze političkih izjava i deklaracija postepeno tokom prve decenije dvadeset prvog veka prerاسlo u strateško partnerstvo zasnovano na Ugovoru o dobrosusedstvu, prijateljstvu i saradnji od 2001. godine. Članak analizira moguće implikacije ugovora kao okvira uspostavljenog partnerstva i potvrdu njegove vrednosti nalazi u povećanju vrednosti trgovinske razmene i sklapanju tzv. gasnih sporazuma, koji treba da omoguće nesmetan izvoz ruskog gasa na kinesko tržište. Autorka zaključuje da će uspeh partnerstva Kine i Rusije u narednom periodu biti jednako uslovljen sadržinom politike SAD u Aziji i na Pacifiku i sposobnošću dveju zemalja da reše nesuglasice oko različitih nacionalnih interesa u Srednjoj Aziji.

Ključne reči: međunarodni odnosi, posthladnoratovski poredak, SAD, strateško partnerstvo Rusije i Kine.

Pregrupisanje snaga u posthladnoratovskim međunarodnim odnosima dovelo je do stvaranja nominalno multipolarnog sveta u kojem realno dominira jedna država – Sjedinjene Američke Države (SAD). SAD dominantan položaj utvrđuju bilo angažovanjem sopstvenih vojnih kapaciteta, bilo kroz akcije NATO-a koji je, pod američkim vođstvom, u poslednje dve i po decenije znatno proširio

---

¹ Autorka je istraživač-saradnik u Institutu za međunarodnu privredu i politiku, Beograd. E-mail: ivona@diplomacy.bg.ac.rs. Rad je rezultat naučnog projekta „Srbija u savremenim međunarodnim odnosima: Strateški pravci razvoja i učvršćivanja položaja Srbije u međunarodnim integrativnim procesima - spoljnopolitički, međunarodni ekonomski, pravni i bezbedonosni aspekti” (br. 179029) za period 2011–2015. koji realizuje Institut za međunarodnu politiku i privredu, a finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

članstvo i sferu uticaja u Evropi. Granice ovog vojno-političkog saveza značajno su pomerene ka Rusiji premda su ovoj državi neposredno pre ujedinjenja dve Nemačke data obećanja da se, u zamenu za njeno neprotivljenje tom činu, „NATO neće širiti na istok”.² Međutim, protokom vremena pojavile su se sve brojnije tvrdnje da takva obećanja nisu nikada data, da je reč o pogrešnim tumačenjima izjava zvaničnika iz Vašingtona, odnosno da, u krajnjoj liniji, potpisani dokument takve sadržine ni ne postoji.³

Apsolutna dominacija jedne države u međunarodnim odnosima – makar i na nivou puke percepcije – predstavlja izazov ostalim državama, te se one, ukoliko već ne mogu same da dostignu takmaca, opredeljuju za saveze sa sebi sličnima kako bi osujetile aktuelnog hegemonu. U savremenim međunarodnim odnosima ovu hipotezu potvrđuju odnosi Rusije i Kine. Nema sumnje da je neposredan uzrok ubrzanog produbljanja odnosa između ove dve zemlje „nezadovoljstvo svetskim poretkom predvođenim Amerikom”.⁴ U ovom kontekstu ne bi bilo preterano reći da smo svedoci razvoja novog vida nekadašnje politike zadržavanja (*containment policy*), čiji je idejni tvorac bio Džordž Kenan (George Kennan), američki diplomata u Moskvi hladnoratovskog doba.⁵ Nesporno je da je ograničavanje jačanja uticaja SAD, i to ne samo na prostoru Evroazije, već i u globalnim okvirima, u strateškom interesu Rusije i Kine. Tako definisan nacionalni interes suprotan je globalnim bezbednosnim interesima SAD, za koje je još Zbignjev Bžežinski (Zbigniew Brzezinski) u knjizi *Velika šahovska tabla* rekao da imaju „imperativ da spreče pojavu izazivača na području Evroazije, izazivača sposobnog da dominira njome, a time istovremeno sposobnog da predstavlja pretnju Americi”.⁶

² Mark Kramer, “The Myth of a No-NATO-Enlargement Pledge to Russia”, *The Washington Quarterly*, Vol. 32, No. 2, April 2009, <http://dialogueeurope.org/uploads/File/resources/TWQ%20article%20on%20Germany%20and%20NATO.pdf>, 20/08/2015.

³ Videti: Mary Elise Sarotte, “A Broken Promise? What the West Really Told Moscow About NATO Expansion”, *Foreign Affairs*, September–October 2014, www.foreignaffairs.com/articles/141845/mary-elise-sarotte/a-broken-promise, 20/08/2015; Mark Kramer, “The Myth of a No-NATO-Enlargement Pledge to Russia”, op. cit; Bill Bradley, “A Diplomatic Mystery”, *Foreign Policy*, 22 August 2009, <http://foreignpolicy.com/2009/08/22/a-diplomatic-mystery>, 20/08/2015; Michael Rühle, “NATO enlargement and Russia: myths and realities”, *NATO Review Magazine*, www.nato.int/docu/review/2014/Russia-Ukraine-Nato-crisis/Nato-enlargement-Russia/EN/index.htm, 20/08/2015.

⁴ Paul Bolt, “Sino-Russian Relations in a Changing World Order”, *Strategic Studies Quarterly*, Winter 2014, p. 49.

⁵ Videti: John Lewis Gaddis, *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of American National Security Policy during the Cold War*, Oxford University Press, New York, 1982.

⁶ “(...) it is imperative that no Eurasian challenger emerges, capable of dominating Eurasia and thus of also challenging America”. Navedeno prema: Zbigniew Brzezinski, *The Great Chess Board: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*, Basic Books, New York, 1997, p. XIV.

Reklo bi se da su oni, koji su smatrali da su geopolitičke premise prestale da važe sa okončanjem Hladnog rata, pogrešili jer, ispostavilo se, i posle toliko vremena, *šahovska tabla* nije izgubila na aktuelnosti.

POČETAK RAZVOJA PARTNERSKIH ODNOSA RUSIJE I KINE U DVADESET PRVOM VEKU: FAZA DEKLARACIJA

Strateško približavanje Moskve i Pekinga ne iznenađuje čak ni one koji površno prate međunarodne odnose. Dve susedne države povezuju zajednički ekonomski, geopolitički i bezbednosni interesi. Iako se obe i po pojedinačnim geografskim, ekonomskim i vojnim pokazateljima, kao i po političkom značaju, ubrajaju u vodeće zemlje sveta, njihov partnerski odnos ih čini daleko snažnijim u odnosu na ostale. Sem toga, obe zemlje dele iste stavove u vezi sa reformama međunarodnih političkih i finansijskih institucija i u pogledu potrebe očuvanja i poštovanja principa međunarodnog prava koji se odnose na teritorijalni integritet i suverenitet – drugim rečima, poštovanja Povelje Ujedinjenih nacija.

Temelji strateškog partnerstva između Rusije i Kine postavljeni su devedesetih godina dvadesetog veka. Najpre je 1992. godine prilikom posete tadašnjeg ruskog predsednika Borisa Jeljcina (Борис Николаевич Ельцин) Kini usvojena zajednička izjava o prijateljskim odnosima, da bi 1994. godine, tokom uzvratne posete kineskog predsednika Đanga Cemina (Jiang Zemin) Moskvi, oba predsednika izjavila da su uspostavili „konstruktivne partnerske odnose orijentisane ka dvadeset prvom veku”.⁷ Prilikom naredne posete Jeljcina Kini, aprila 1996. godine, međusobni odnosi su podignuti na nivo „strateških odnosa saradnje, partnerstva”.⁸ Tom prilikom doneta je i Zajednička deklaracija kojom je, između ostalog, ukazano da je zbog činjenice da i dalje deluju „hegemonizam, politika sile i pritisaka” neophodan razvoj multipolarnog sveta.⁹

Već naredne, 1997. godine na samitu održanom u Moskvi, dvojica predsednika objavila su Zajedničku deklaraciju o multipolarnom svetu i stvaranju novog međunarodnog poretka (*Российско-Китайская Совместная Декларация о*

⁷ Li Jingjie, “Sino-Russian Strategic Partnership Cooperative Relations and the US Factor”, *The ASAN Forum*, Vol. 2, No. 6, November–December 2014, www.theasanforum.org/sino-russian-strategic-partnership-cooperative-relations-and-the-us-factor/, 10/08/2015.

⁸ Ibid.

⁹ Citat naveden prema: Yana Leksyutina, “Russian-Chinese Relations: Rapprochement Or Rivalry?”, *Chair InBev – Baillet Latour Working Papers*, No. 37, <https://soc.kuleuven.be/web/files/11/74/WP37-Leksyutina.pdf>, 11/08/2015, p. 4. Tekst deklaracije dostupan je na: „Совместная декларация Российской Федерации и Китайской Народной Республики”, 25. 4. 1996, www.abirus.ru/content/564/623/627/634/636/11261/11269.html, 05/08/2015.

Многополярном Мире и Формировании Нового Международного Порядка).¹⁰ Sa naročito velikom pažnjom Deklaracija je propraćena u Stejt departmentu. Prema mišljenju brojnih stručnjaka za međunarodne odnose, dokument predstavlja direktan izazov položaju SAD kao hegemonu u posthladnoratovskom dobu.¹¹ Takva reakcija uglavnom je izazvana delovima deklaracije u kojima Rusija i Kina objavljuju da će „u duhu partnerskih odnosa, raditi na promovisanju multipolarnog sveta i uspostavljanju novog svetskog poretka”.¹² Prema zamisli sadržanoj u Deklaraciji, takav poredak morao bi da se zasniva na odnosima razumevanja i uzajamnog poštovanja svih zemalja, jednakosti, dijaloga i saradnje, dok bi hegemonizam, politika moći, konfrontacija i sukobi bili isključeni. Istovremeno, u Deklaraciji se ističe da nije prihvatljiva ni podela država na „velike i male, jake i slabe, bogate i siromašne”, budući da su sve one ravnopravne članice međunarodne zajednice.¹³ U tom duhu, nijedna država nema pravo da, koristeći politiku sile, nameće sebe kao hegemonu, niti da monopolizuje svetski poredak. Ovo protivljenje hegemonizmu je naišlo na otpor, pa su se mogla čuti i mišljenja da je reč o indirektnoj konfrontaciji SAD i NATO-u.¹⁴

Ovakve i slične reakcije su, u suštini, samo potvrdile da je deklaracija Rusije i Kine odgovor na stvarno stanje u međunarodnim odnosima. Pokazalo se da model za očuvanje međunarodne bezbednosti za koji se zalažu SAD nije izašao iz hladnoratovskih okvira, da podela na „nas” i „njih” nije izgubila na aktuelnosti, da NATO i dalje ima nameru da pomera granice i jača vojne kapacitete. Sa stanovišta Rusije i Kine to je „tendencija koja može da ugrozi bezbednost pojedinačnih zemalja, ali i da stvori tenzije u regionalnim i međunarodnim okvirima”.¹⁵ Zbog svega navedenog, za očuvanje svetskog mira i bezbednosti neophodno je jačanje uloge Ujedinjenih nacija u celini, njenih organa, u prvom redu Saveta bezbednosti, specijalizovanih agencija i striktno poštovanje Povelje UN. Izgradnja mirnog, stabilnog, pravednog i racionalnog međunarodnog političkog i ekonomskog poretka

---

¹⁰ „Российско-Китайская Совместная Декларация о Многополярном Мире и Формировании Нового Международного Порядка”, Москва, 23 апреля 1997 года, www.organic-s.ru/mi_znaem/kodeksi58022.html, 10/08/2015.

¹¹ Opširnije u: Bobo Lo, “The Long Sunset of Strategic Partnership: Russia’s Evolving China Policy”, *International Affairs*, Vol. 80, No. 2, March 2004, pp. 295–309.

¹² „Российско-Китайская Совместная Декларация о Многополярном Мире и Формировании Нового Международного Порядка”, op. cit.

¹³ Ibid.

¹⁴ W. Joseph Stroupe, “Russia And China ‘Cooking Something Up’”, *Asia Times*, 6 January 2010, www.rense.com/general73/cook.htm, 20/08/2015.

¹⁵ „Российско-Китайская Совместная Декларация о Многополярном Мире и Формировании Нового Международного Порядка”, op. cit.

je nužna i imperativ je istorijskog razvoja. Uz ocenu da je čovečanstvo na pragu novog doba, dve države pozvale su sve ostale da, putem otvorenog dijaloga, zajedno oblikuju novi, stabilan i pravedan poredak.

UGOVOR O DOBROSUSEDSTVU, PRIJATELJSTVU I SARADNJI: FAZA STRATEŠKOG POVEZIVANJA

Bojazan Kine i Rusije da se svet suočava sa hegemonizmom i promenom međunarodnog poretka *in statu nascendi* potvrđena je 1999. godine odlukom NATO-a da, bez saglasnosti Saveta bezbednosti, drugim rečima protivno Glavi VII Povelje UN, bombarduje teritoriju tadašnje Savezne Republike Jugoslavije zbog navodne humanitarne katastrofe i kršenja ljudskih prava žitelja Kosova i Metohije albanske nacionalnosti. Obe države bile su izričite u osudi ovog čina naročito zbog činjenice da bi se ovakva situacija, u perspektivi, mogla dogoditi i sa teritorijom Čečenije i Tibeta. Moglo bi se reći da je upravo bombardovanje Savezne Republike Jugoslavije opredelilo vlade u Moskvi i Pekingu da istraju u nameri da postanu protivteža SAD. Ova namera je, nakon perioda u kojem je razvoj odnosa Rusije i Kine obeležilo donošenje deklaracija, sazrela i dovela do toga da se proklamovano strateško partnerstvo za dvadeset prvi vek i formalno ozvaniči. Ugovor o dobrosusedstvu, prijateljstvu i saradnji (*Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой*) potpisan je 16. jula 2001. godine.¹⁶

Ugovor je zaključen na period od dvadeset godina, uz mogućnost automatskog produženja za narednih pet, izuzev u slučaju da jedna od strana potpisnica godinu dana pre isteka važenja ugovora pismeno obavesti drugu stranu da je namerna da ugovor raskine.¹⁷

Značaj ugovora ogleda se u tome što su njime definisane ne samo oblasti saradnje, već i pravac razvoja odnosa dveju država. Kuriozitet vezan za ovaj ugovor je to što je, od 1950. godine, kada je sklopljen Ugovor o prijateljstvu sa tadašnjim Sovjetskim Savezom, čije je važenje isteklo 1980. godine, ovo bio drugi put da Kina zaključuje ovaj tip ugovora. Budući da je potpisnica novog ugovora Ruska Federacija, ostaće zabeleženo da je u dugoj i bogatoj istoriji Kina ugovor o prijateljstvu zaključila sa samo dve države. S druge strane, možda je ovo samo

¹⁶ „Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой”, 17 июля 2001 г. в “РГ” – Федеральный выпуск №2746, www.rg.ru/2009/03/20/russia-kitai-dok.html, 20/08/2015. Ugovor je stupio na snagu sedam godina kasnije, nakon što su obe zemlje ratifikovale akcione planove za njegovu primenu.

¹⁷ „Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой”, član 25, op. cit.

primena drevne mudrosti, sadržane u jednoj kineskoj poslovice koja kaže: „(v) iše ti može pomoći blizak sused nego rođak koji živi daleko”.¹⁸

Ugovorne strane su, sa velikim zadovoljstvom naglasile da nemaju teritorijalnih sporova, te da su namerne da zajedničku granicu „transformišu u granicu večnog mira i prijateljstva koja će se očuvati i za naredne generacije”.¹⁹ Ostvarenju ove namere doprineće i postepeno smanjenje naoružanja i broja pripadnika oružanih snaga u pograničnim oblastima.²⁰ Nijedna strana ugovornica neće biti član nekog vojno-političkog saveza, odnosno neće preduzimati mere, uključujući i sporazume sa trećim državama koji bi predstavljali pretnju suverenitetu, bezbednosti i teritorijalnom integritetu druge ugovornice. Istovremeno, ni jedna od ugovornica neće dozvoliti trećoj državi da sa njene teritorije ugrožava nacionalni suverenitet, bezbednosti i teritorijalni integritet druge ugovorne strane, niti će dozvoliti stvaranje ili delovanje organizacija ili grupa koje imaju za cilj da ugroze suverenitet, bezbednosti i teritorijalni integritet druge.²¹

Odnosi ravnopravnog partnerstva zasnovanog na poverenju, kao i strateška interakcija, biće jačani unapređenjem mehanizma redovnih sastanaka na različitim nivoima, naročito na najvišim, redovnim razmenjivanjem mišljenja i koordinisanjem pozicije o pitanjima bilateralnih odnosa, te važnim pitanjima u međunarodnim okvirima od zajedničkog interesa.²²

Od izuzetnog je značaja to što se kroz čitav ugovor provlači opredeljenje za poštovanjem principa međunarodnog prava, uz istovremeno jačanje međunarodnog mira, stabilnosti, razvoja i saradnje. Jedan od načina za ostvarenje ovog opredeljenja je jačanje saradnje unutar Ujedinjenih nacija kao celine, ali i njenih organa – Saveta bezbednosti i specijalizovanih agencija UN. Upravo zbog toga, i Rusija i Kina će raditi na jačanju centralne uloge Ujedinjenih nacija kao najautoritativnije i univerzalnije međunarodne organizacije, osnovane od strane suverenih država, i čije su polje delovanja međunarodni odnosi, odnosno međunarodni mir, bezbednost i razvoj.²³

Ugovorne strane se protive svakom vidu akcije koji bi predstavljao pretnju međunarodnoj stabilnosti, razvoju i saradnji i zbog toga su rešene da sarađuju radi sprečavanja međunarodnih sukoba. Obe države obavezuju se da će zajedničkim

¹⁸ “China, Russia move toward full-fledged strategic partnership”, *English.news.cn*, 21 March 2013, http://news.xinhuanet.com/english/china/2013-03/21/c_132251965.htm, 01/08/2015.

¹⁹ „Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой”, član 6, op. cit.

²⁰ Ibid., član 7.

²¹ Ibid., član 8.

²² Ibid., član 10.

²³ Ibid., član 13.

naporima doprineti očuvanju globalne strateške ravnoteže i stabilnosti.²⁴ S tim ciljem, dve države će aktivno promovirati proces nuklearnog i hemijskog razoružanja i preduzimati mere koje će sprečiti širenje oružja za masovno uništenje, kao i njihove razvojne tehnologije.

Članom šesnaest Ugovor o dobrosusedstvu, prijateljstvu i saradnji definisano je da će se saradnja zasnovana na uzajamnoj koristi razvijati u oblasti trgovine, ekonomije, vojske, tehnike, nauke, tehnologije, energije i transporta, finansija, kosmonautike, oblasti avijacije, informacione tehnologije i drugih oblasti od zajedničkog interesa, da će se promovirati prekogranična i međuregionalna trgovina i ekonomska saradnja između dve zemlje, i, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, stvoriti okruženje koje to omogućuje. Sem navedenog, ugovornice će doprineti razvoju razmene i saradnje u oblasti kulture, obrazovanja, zdravstva, informacija, turizma, sporta i prava i, istovremeno, obezbediti zaštitu intelektualne svojine, uključujući pravo reprodukcije i srodna prava.²⁵

Preostalim članovima ugovora, Rusija i Kina su se obavezale da će promovirati saradnju u međunarodnim finansijskim institucijama, ekonomskim organizacijama i forumima (član 17), kao i saradnju u oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda (član 18), unapređenju i zaštiti životne sredine, sprečavanju prekograničnih zagađenja (član 19). Ugovor predviđa saradnju i u oblasti jednog od najvećih izazova sadašnjeg veka – terorizma i njihovih pojava, te se, s tim u vezi, ugovornice obavezuju na saradnju u borbi protiv terorizma, separatizma i ekstremizma, kao i na borbu protiv organizovanog kriminala, trgovine narkoticima, oružjem i drugim kriminalnim radnjama, uključujući i borbu protiv ilegalnih migranata.²⁶

U proteklih 15 godina, odnosi između dve zemlje su na osnovama Ugovora o dobrosusedstvu, prijateljstvu i saradnji dostigli izuzetno visok nivo. Najbolja ilustracija ove tvrdnje je činjenica da su, na desetogodišnjicu njegovog potpisivanja, predstavnici obe zemlje izjavili da se međusobno smatraju „glavnim i najvažnijim strateškim i kooperativnim partnerom” (*each other's principal and most important strategic, cooperative partners*).²⁷ Ovakva ocena, posebno za kineske prilike, predstavlja svojevrsan presedan, te navodi na zaključak da je između dve zemlje dostignut „najviši vid saradnje”.²⁸ Visok stepen saradnje potvrđuje veliki broj

²⁴ Ibid., član 12.

²⁵ Ibid., član 16.

²⁶ Ibid., član 20.

²⁷ Li Jingjie, “Sino-Russian Strategic Partnership Cooperative Relations and the U.S. Factor”, op. cit., p. 2.

²⁸ Ibid.

potpisanih dodatnih ugovora kojima su regulisana pitanja ekonomske razmene, energetske saradnje i trgovine naoružanjem.

Nakon izbora za predsednika Kine, Si Đinping (*Xi Jinping*) je 2013. godine za prvo službeno putovanje u inostranstvo odabrao Moskvu. Budući da je doneo istu odluku kao i njegov prethodnik Hu Đintao (*Hu Jintao*) kada je stupio na dužnost, jasno je da se spoljnopolitički kurs ne menja i da partnerstvo za dvadeset prvi vek ostaje prioritet. Peking je 2012. godine bio prva inostrana destinacija Vladimira Putina kao predsednika Ruske Federacije.

DOSADAŠNJI DOMETI STRATEŠKOG PARTNERSTVA

Učestale posete na najvišim nivoima dovele su i do sklapanja novih ugovora u oblastima od strateškog značaja i na njihovim temeljima biće razvijani odnosi dveju zemalja u budućem periodu. Iako su brojne oblasti prepoznate kao obostrano značajne, do sada je najveći broj sporazuma zaključen u oblastima od strateškog interesa za obezbeđenje dugotrajnog unutrašnjeg razvoja i stabilnosti obe strane ugovornice.²⁹

Posebnim značajem ističu se sporazumi u oblasti trgovinske razmene zahvaljujući kojima je dostigla vrtooglave iznose. Tako je prema podacima za 2009. godinu trgovinska razmena između Rusije i Kine iznosila 55,45 milijardi američkih dolara, od čega je kineski izvoz bio 29,61, a ruski 25,84 milijardi.³⁰ Kina je time postala prvi spoljnotrgovinski partner Rusije. Mada je obim trgovinske razmene izražen u američkim dolarima, mora se naglasiti da od 2010. godine Kina i Rusija međusobnu trgovinu obavljaju u juanima i rubljama. Razlog za takvu odluku je obostrana želja da smanje zavisnost od dolara u međunarodnoj trgovini.

Pored trgovinskih pokazatelja, veliku pažnju u svetskim okvirima pobudila je saradnja Moskve i Pekinga na polju energetike. Očekivano, interesovanje za razvoj saradnje u ovoj oblasti je naročito poraslo u kontekstu izbijanja krize u Ukrajini i nakon uvođenja sankcija Evropske unije Rusiji.³¹ Do uvođenja sankcija Rusiji došlo je nakon ocene da je Rusija na teritoriji Ukrajine izvršila akt agresije kojim se

²⁹ U kontekstu novog razvoja međunarodnih odnosa, posebno sa pojavom krize u Ukrajini koja je dovela i do uvođenja sankcija Evropske unije Rusiji, strateško partnerstvo sa Kinom pokazaće se veoma važnim.

³⁰ Tatiana Sidorenko, "The Scope of Economic Cooperation between Russia and China and Future Prospects", *Problemas del Desarrollo*, Vol. 45, No. 176, January–March 2014, www.probedes.iiec.unam.mx/en/revistas/v45n176/body/v45n176a2_1.php, 25/07/2015.

³¹ "Council Regulation (EU) No. 833/2014 of 31 July 2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine", *Official Journal of the European Union*, L 229/1, 31 July 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014R0833>, 12/07/2015.

narušava teritorijalni integritet i suverenitet radi unutrašnje destabilizacije te istočnoevropske zemlje. Budući da se Rusija oglušila o pozive Evropske unije da sa teritorije Ukrajine povuče oružane snage, te da problem reši diplomatskim putem, Unija je donela odluku o uvođenju sankcija Rusiji. Namera je bila da se „udarom” na ekonomiju Rusija privoli na promenu stava u ukrajinskoj krizi.

Upravo u to vreme potpisani su tzv. gasni sporazumi između Rusije i Kine – jedan u maju, drugi u novembru 2014. godine – čime su štetne posledice sankcija umanjene.³² Majski sporazum bio je svojevrsna kruna sastanka Si Đinpinga i Vladimira Putina, a oba ugovora su potpisana na period od 30 godina i ukupne vrednosti od 400 milijardi američkih dolara. Rusiji su ugovori otvorili mogućnost da u potpunosti kompenzuje štetu koju su joj nanele sankcije Evropske unije, budući da nakon Nemačke Kina postaje drugo po veličini tržište za ruski gas. Ipak, cena kubnog metra gasa koju će Kina plaćati Rusiji proglašena je poslovnom tajnom. Ništa manje važno nije ni to što će za potrebe realizacije „gasnog sporazuma” biti izgrađena i nova gasna infrastruktura i to u relativno kratkom roku – do kraja 2018. godine.

Potpisani ugovori potvrdili su odlučnost dve zemlje da grade dugoročne partnerske odnose i jedna drugoj omoguće dalji razvoj ekonomskih i vojno-industrijskih potencijala. Osavremenjivanjem kapaciteta, uvođenjem i primenom novih tehnologija i izuma, dve zemlje su potvrdile deklarisanu nameru da učestvuju u oblikovanju međunarodnog poretka. Za početak, njihova pozicija u Aziji je jača nego što je bila ranije. Spoljnopolitička orijentacija Rusije i Kine je usmerena na jačanje bilateralnih odnosa, kao i na širenje saradnje sa ostalim državama evroazijskog regiona i šire. U periodu pred nama može se očekivati snaženje ekonomskih odnosa, kao i živa diplomatska aktivnost koja bi doprinela najavljenim i željenim reformama međunarodnih finansijskih i političkih institucija.

ZAKLJUČAK

Strateško partnerstvo između Rusije i Kine umnogome će obeležiti dvadeset prvi vek. Mogućnosti za njegov dalji razvoj su velike, a njegovi potencijalni dometi, verovatno, još veći.

Za sada, odnosi Kine i Rusije se odvijaju onako kako su obe zemlje i planirale. U ovoj fazi, budući da obe države imaju potrebu za snaženjem unutrašnjih ekonomskih prilika, akcenat je stavljen na jačanje privrednih veza. Međutim, ništa

---

³² „Россия и Китай подписали газовый контракт на 400 млрд долларов”, 21 мая 2014, www.tvc.ru/news/show/id/40140/news/show/id/40140,30/07/2015. „Россия и Китай подписали соглашение о поставках газа через Алтай”, 9 ноября 2014, <http://top.rbc.ru/economics/09/11/2014/545f5ccbcb20fbfd0c37b1>, 18/08/2015.

manje značajne nisu ni političke veze koje se pre svega ogledaju u zajedničkim akcijama u međunarodnim organizacijama usmerene na revitalizaciju doslednog poštovanja osnovnih principa međunarodnog prava. Svi navedeni oblici učvršćuju veze između Rusije i Kine. Logičan sled razvoja partnerskih odnosa – i njegov najviši stepen, bilo bi postizanje sporazuma o vojnoj saradnji.

Ipak, postoje i drugačija viđenja. Pojedini stručnjaci, istini za volju, njihov broj nije mali, skeptični su i smatraju da će partnerstvo između Kine i Rusije biti ograničenog veka. Argumenti za ovu tvrdnju su da kinesko-ruski odnosi nisu predominantno niti isključivo pozitivni. Pomenute razlike odnose se na istorijska pitanja, transfer vojne tehnologije, identitet, energetske i trgovinske pregovore i slično. Jedan od razloga za slabljenje ili čak i prekid ovih veza bi mogla biti pretpostavka da će, s obzirom na očekivani rast uticaja Kine, Rusija vremenom postati marginalizovana. Smatra se da bi prve nesuglasice mogle nastati zbog Centralne Azije u kojoj se, zbog pitanja liderstva, lako mogu sučeliti nacionalni interesu dveju sila.³³

Takođe, ne bi trebalo zanemariti činjenicu da su postojeće bliske veze između Kine i Rusije uzrokovane zajedničkom bezbednosnom pretnjom oličenom u hegemonističkoj ulozi SAD. Upravo iz tog razloga, budući razvoj odnosa između Kine i Rusije umnogome će zavисiti od ponašanja i aktivnosti SAD. U slučaju da Amerika nastavi da „pritiska” Rusiju posredstvom NATO-a, a Kinu politikom rebalansiranja u Aziji i Pacifiku, nema sumnje da će učvrstiti veze između Rusije i Kine. U tom slučaju, izvesno je da će dve zemlje biti podstaknute da saradnju u oblasti ekonomije i bezbednosti obogate saradnjom koja ima za cilj unapređenje njihovih vojnih sposobnosti, što, u krajnjoj liniji, može dovesti do stvaranja platforme za vojni savez.

LITERATURA

- Bobo, Lo, “The Long Sunset of Strategic Partnership Russia’s Evolving China Policy”, *International Affairs*, Vol. 80, No. 2, March 2004.
- Bolt, Paul J., “Sino-Russian Relations in a Changing World Order”, United States Air Force Academy, 2013, www.usafa.edu/df/inss/Strategic%20Papers/2013/Bolt%20-%20Sino-Russian%20Relations%20%2810%20Dec%202013%29.pdf, 08/12/2014.
- Bradley, Bill, “A Diplomatic Mystery”, *Foreign Policy*, 22 August 2009, <http://foreignpolicy.com/2009/08/22/a-diplomatic-mystery>, 08/12/2014.

---

³³ Videti: Huiyun Feng, “The New geostrategic game: Will China and Russia Form an Alliance against the United States?”, www.diiis.dk/files/media/publications/publikationer_2015/diis_report_07_the_new_geostrategic_game_web.pdf, 20/08/2015.

- Brzezinski, Zbigniew, *The Great Chess Board: American primacy and Its Geostrategic Imperatives*, Basic Books, New York, 1997.
- “Council Regulation (EU) No 833/2014 of 31 July 2014 concerning restrictive measures in view of Russia’s actions destabilising the situation in Ukraine”, *Official Journal of the European Union*, L 229/1, 31 July 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014R0833>, 20/08/2015.
- “Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой”, 17 июля 2001 г. в “РГ” – Федеральный выпуск №2746, www.rg.ru/2009/03/20/russia-kitai-dok.html, 07/12/2014.
- Gaddis, John Lewis, *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of American National Security Policy during the Cold War*, Oxford University Press, New York, 1982.
- Jingjie, Li, “Sino-Russian Strategic Partnership Cooperative Relations and the US Factor”, *The ASAN Forum*, Vol. 2, No. 6, November–December 2014, www.theasanforum.org/sino-russian-strategic-partnership-cooperative-relations-and-the-us-factor/07/12/2014.
- Kramer, Mark, “The Myth of a No-NATO-Enlargement Pledge to Russia”, *The Washington Quarterly*, April 2009, pp. 39–61, <http://dialogueeurope.org/uploads/File/resources/TWQ%20article%20on%20Germany%20and%20NATO.pdf>, 07/12/2014.
- Leksytutina, Yana, “Russian-Chinese Relations: Rapprochement Or Rivalry?”, *Chair InBev – Baillet Latour Working Papers*, No. 37, <https://soc.kuleuven.be/web/files/11/74/WP37-Leksytutina.pdf>, 21/08/2015.
- Mingwen, Zhao, “Deepened Strategic Partnership of Coordination between China and Russia”, China Institute of International Studies, August 2011, www.ciis.org.cn/english/2011-08/12/content_4404233.htm, 08/12/2014.
- “Российско-Китайская совместная декларация о многополярном мире и формировании нового международного порядка”, Москва, 23 апреля 1997 года, www.organic-s.ru/mi_znaem/kodeksi58022.html, 08/12/2014.
- Rühle, Michael, “NATO enlargement and Russia: myths and realities”, *NATO Review Magazine*, www.nato.int/docu/review/2014/Russia-Ukraine-Nato-crisis/Nato-enlargement-Russia/EN/index.htm, 08/12/2014.
- Sarotte, Mary Elise, “A Broken Promise? What the West Really Told Moscow About NATO Expansion”, *Foreign Affairs*, September–October 2014, www.foreignaffairs.com/articles/141845/mary-elise-sarotte/a-broken-promise.
- Sidorenko, Tatiana, “The Scope of Economic Cooperation between Russia and China and Future Prospects”, *Problemas del Desarrollo*, Vol. 45, No. 176, January–March 2014, www.probedes.iiec.unam.mx/en/revistas/v45n176/body/v45n176a2_1.php, 20/08/2015.

Ivona LAĐEVAC

THE RUSSIA-CHINA STRATEGIC PARTNERSHIP

ABSTRACT

The paper investigates whether the strategic alliance of China and Russia could create a sufficient counterbalance to US domination in the Post-Cold War era and to assist positioning of Beijing as a global power on the rise. The rapprochement between Russia and China grew gradually from the stage of political declarations and coordination during the first decade of the twenty-first century into a strategic partnership based on the Treaty on Good-Neighbourliness and Friendly Cooperation of 2001. The author analyses the plausible implications of the Treaty as a framework for the established partnership, and confirms its value by increased value of trade and the conclusion of the so-called gas agreements, which should allow the export of Russian gas to the Chinese market. The author concludes that the success of the China-Russia partnership will be equally determined by the US policy in Asia and the Pacific as well as the ability of both countries to resolve potential disagreements that could stem from diverse national interests in Central Asia.

Key words: international relations, Post-Cold War world order, United States, Russia-China strategic partnership.